*CÈNTRIC ESPAI CULTURAL

CA

EL CINEMA AMATEUR DEL PRAT

20 DE SETEMBRE 2012 — 2 DE FEBRER DE 2013

Ajuntament del Prat de Llobregat www.elprat.cat

El Prat. el meu lloc al món

EL CINEMA AMATEUR

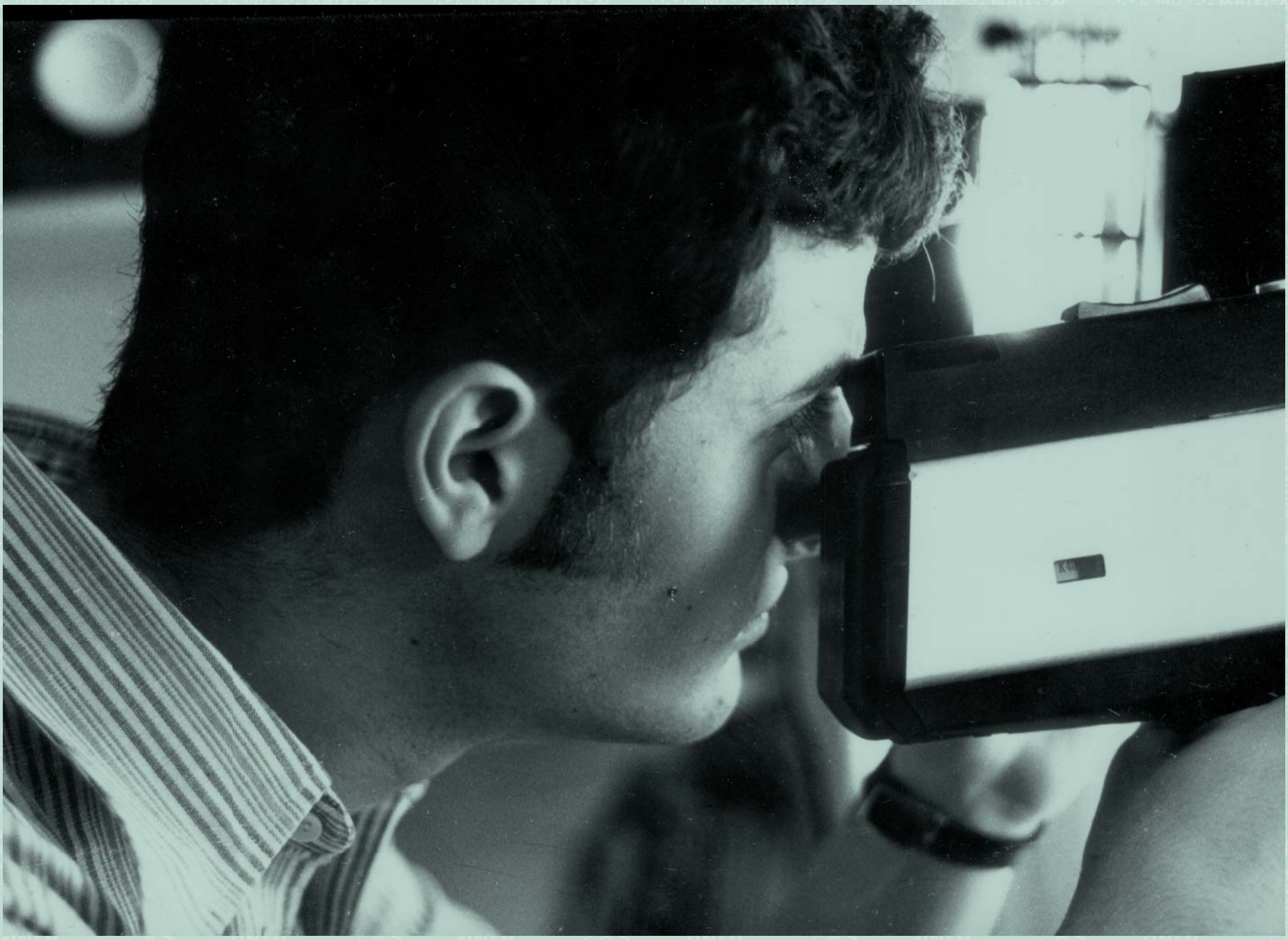

Joan Marimón capturant imatges amb una càmera súper 8.

El cinema és, volgudament o de manera inconscient, el testimoni de la societat que l'ha creat. La ideologia, les mentalitats, els costums, les modes, etc. hi són presents, tant en els films de ficció, encara que tractin èpoques passades, com en els documentals.

Una discussió de trànsit és l'argument de "LA PRIORIDAD" (1969), de Fermí Marimón. A la imatge, alguns dels seus protagonistes: Manuel Villanova, d'esquena; Josep Minguillón, sortint d'un 600; Carmen Via i Àngel García.

Jordi Bringué va intervenir en diferents pel·lícules professionals. Una de les més importants va ser "LOS TARANTOS" (1963), de Francisco Rovira Beleta, on treballà d'ajudant de direcció.

En el Prat, el cinema amateur va adquirir un gran desenvolupament a finals dels anys seixanta i durant la dècada dels setanta. Aquest fenomen, comú a d'altres municipis propers a les grans ciutats, ens il·lustra un període de transformacions d'aquestes àrees metropolitanes que el cinema professional només ha tractat de manera esporàdica.

Els personatges, els arguments, les localitzacions, etc. dels cineastes amateurs són el millor testimoni d'aquests canvis. L'oblit, el deteriorament i la destrucció són la gran amenaça d'aquestes mostres de la nostra història col·lectiva.

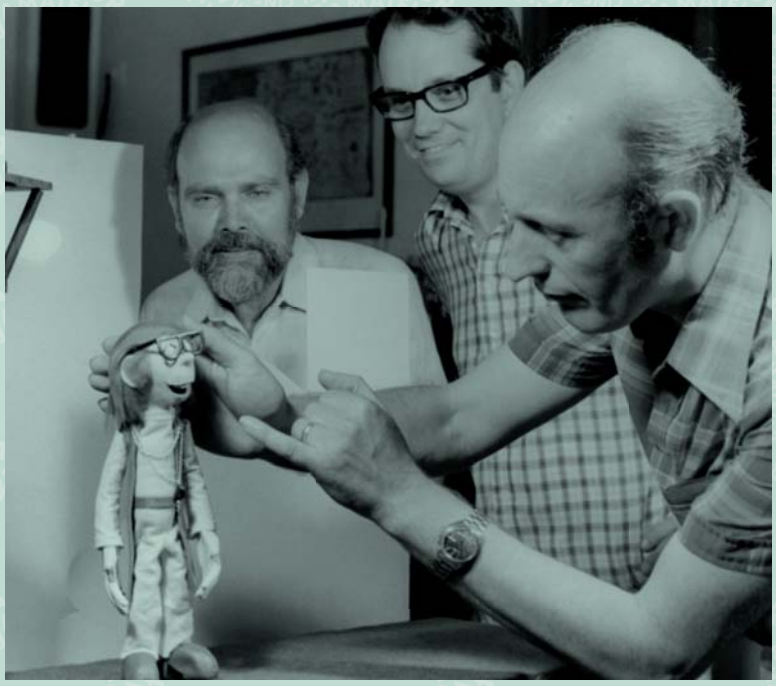

De dreta a esquerra, Fermí Marimón, Pau Giralt i Àngel García fent proves per a un curtmetratge d'animació que no es va arribar a filmar.

Angela Jové i Jordi Portillo en el rodatge del llargmetratge "L'EXHIBIDOR" (1978), de Fermí Marimón.

El cineasta amateur acostuma a ser autodidacte. Tot i que en molts casos procedeixen del camp de la fotografia, aquests autors no solen tenir gaires coneixements previs del mitjà i es formen a mesura que la seva afició els va plantejant noves necessitats.

Amb molt pocs recursos i amb aparells senzills, filma allò que veu o allò que li interessa. Unes vegades amb un guió previ i d'altres guiant-se només per la intuïció, surt al carrer i comença a rodar.

El camp amateur ha servit de formació i de plataforma a alguns cineastes per fer el salt al món professional, però aquests casos són l'excepció en un col·lectiu que busca, per damunt de tot, satisfer unes inquietuds personals.

EL CINEMA AMATEUR AL PRAT

Actors i tècnics es preparen per al rodatge d'una seqüència d'"EUTERPE", de la Secció de Cinema amateur de la Cervantes. La pel·lícula va rebre una menció honorífica en el concurs del CEC del 1955. D'esquerra a dreta de la imatge: Fermí Marimón, Josep Fernández, Manel Villanova, Raimunda Sinyol, Montserrat Monés, Armando Aguirre i Josep Minguillón.

Logotip de la Secció de cinema amateur que formava part de l'entitat Agrupación Artístico Literaria Cervantes.

L'Agrupación Artístico Literaria Cervantes, fundada l'any 1948, va ser durant anys un motor de la vida cultural local i el lloc de trobada de pratencs d'ideologia molt diversa. Es va dissoldre definitivament l'any 1976.

El moviment amateur al Prat es pot situar entre 1949 i 1986. A partir de la seva evolució, es pot classificar en tres etapes que tenen característiques ben definides: els pioners i mestres, la maduresa i la renovació dels joves.

Les filmacions més antigues del Prat, anteriors al moviment amateur organitzat, corresponen a unes activitats lúdiques de l'escola de les germanes Carmelites, entre 1945 i 1946.

L'any 1949, impulsada per Jordi Bringué, es va crear la Secció de cinema amateur de l'Agrupación Artístico Literaria Cervantes, que és l'origen del moviment cinematogràfic amateur organitzat al Prat.

El Prat va arribar a disposar de quatre sales dedicades al cinema que funcionaven alhora: l'Artesà (que funcionà com a cinema regular des dels anys quaranta fins al 1987), el Cinema Moderno (1930-1985), el Cinema Monmari (1947-1980) i el Capri que s'inaugurà el 1967 i, des d'aleshores, continua en actiu sense interrupcions. El Centre Artesà, en la seva primera etapa com a entitat amb seu a la Sala d'en Bou a la plaça de la Vila, va ser pioner de les projeccions cinematogràfiques al Prat a començaments del s.XX.

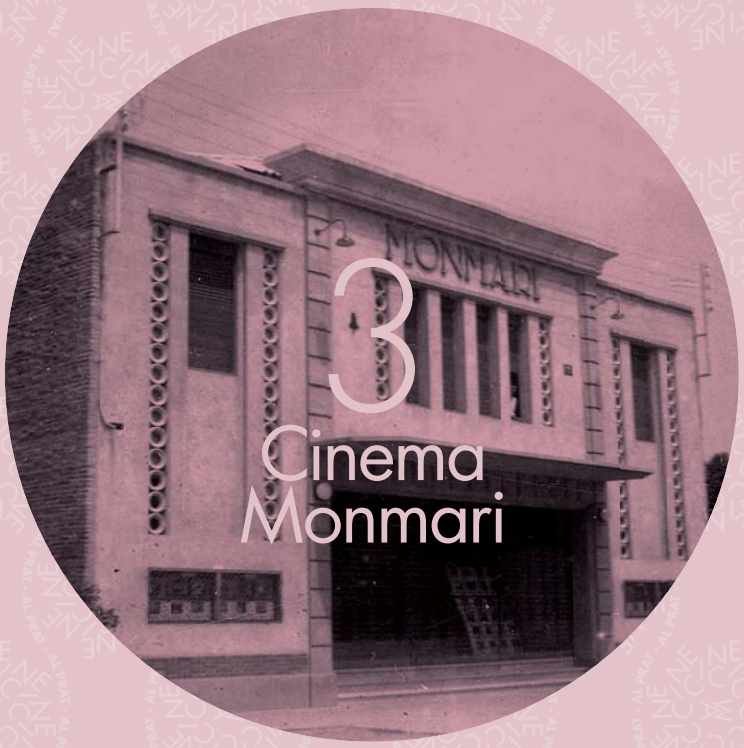

Alguns dels noms destacats del cinema amateur van fer el salt al camp professional, tant a la televisió com al cinema.

Els cineastes pratencs, seguint la tònica general del moviment, van ser autodidactes i no tenien gaires coneixements del mitjà. La major part, amb algunes excepcions notables que aconseguiren unes primeres obres magnífiques, es van anar formant i van anar adquirint domini de la tècnica a un ritme proporcional al dels metres filmats.

Salvador Grau, que participà en la filmació i el muntatge de "L'EXHIBIDOR" (1978), de Fermí Marimón, fent proves per a la pel·lícula.

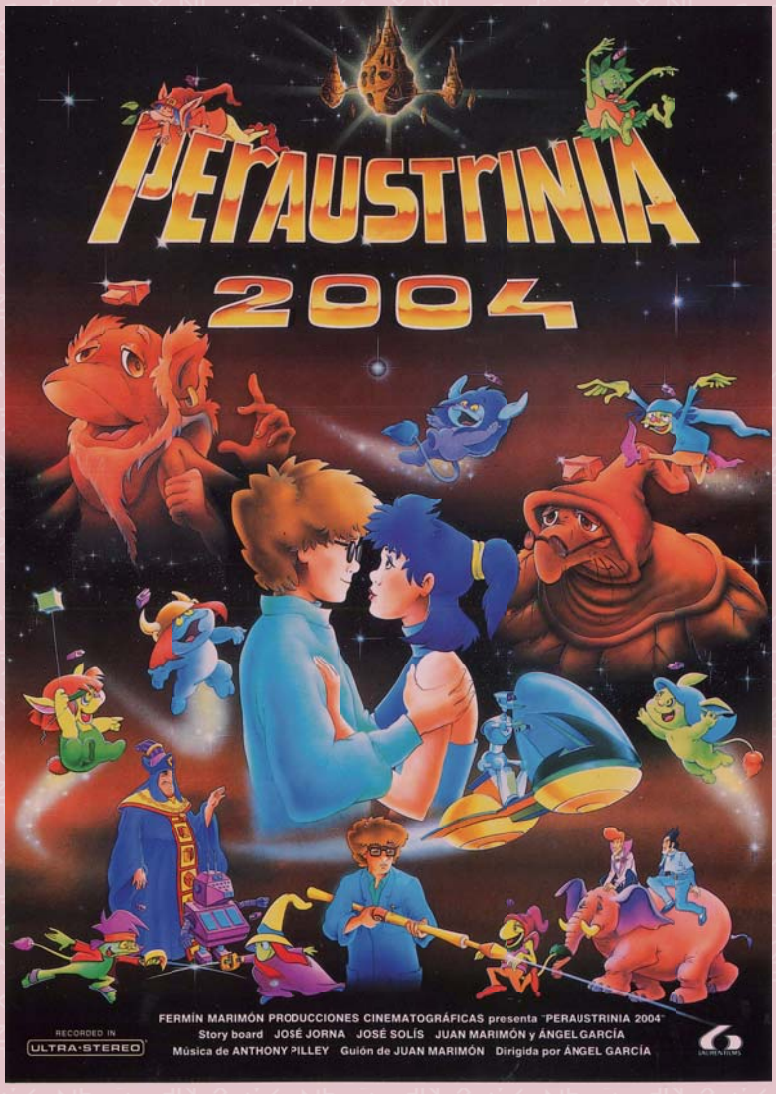

Cartell de "PERAUSTRINIA 2004", el primer llargmetratge d'animació en català.

Rodatge de "Y CUANDO EL ROSTRO VOLVIÓ...", de Josep Rocamora, que està darrera la càmera. A l'esquerra de la imatge, Patrici Bedós, responsable de la fotografia. Albert de Azpiazu, que mira amb atenció l'enquadrament, en aquesta ocasió intervé com a actor. A la dreta, esperant pacientment, Josep Rocamora fill i un amic fan d'extres.

Els amateurs pratencs no es van especialitzar en un únic gènere, sinó que gairebé tots van fer intents en diversos camps. Però hi havia més predilecció per les diferents varietats del gènere documental, més senzill en aparença, que per la ficció, que té costos més grans.

L'any 1990 es va estrenar "PERAUSTRÍNIA 2004", el primer llargmetratge d'animació en català i en el qual van participar molts dels components del cinema amateur. Aquest film, a banda d'altres valors reconeguts en premis com el Sant Jordi de cinematografia, es pot considerar com l'epíleg del moviment amateur pratenc.

PRIMERA ETAPA: PIONERS I MESTRES

JORDI BRINGUÉ

Jordi Bringué és autor de nombroses cintes d'argument, que sovint tenen un humor àcid, i de documentals. A més de "PRAT DOCUMENTAL", es pot destacar, "LA COLILLA" (1960) i "RAFAFÁ EL GUANTE NEGRO" (1957).

FERMÍ MARIMON

Fermí Marimón tracta diversos gèneres i destaca per les innovacions tècniques a les seves pel·lícules. Una de les seves obres més reconegudes és "BALLET BURLÓN" (1956), una referència obligada a tots els estudis sobre cinema amateur.

"LA COLILLA" (1960)

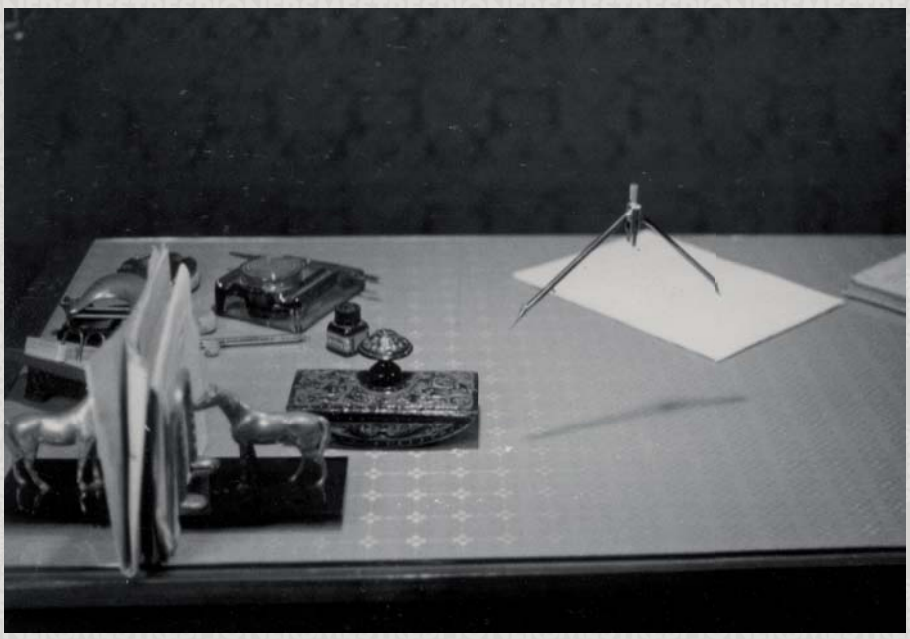

"BALLET BURLÓN" (1956)

Aquesta primera etapa es pot situar entre el 1949, quan es constitueix la Secció de cinema amateur de la Cervantes, i el 1971, quan s'organitza el primer concurs local de cinema amateur, que seria el tret més característic de la segona etapa.

L'octubre de 1949, Jordi Bringué va organitzar una sessió amb projeccions de diverses pel·lícules amateurs de reconegut prestigi. Aquest fet va ser el detonant perquè, poc després, l'entitat acceptés crear una secció dedicada al cinema amateur presidida per Jordi Bringué i a la qual es van integrar els primers aficionats locals.

Secció de cinema amateur Cervantes.
President: Jordi Bringué.
Vocals: Manel Villanova, Fermí Marimón, José Muns, Jorge Marcé.

El moviment amateur a Catalunya gira entorn del Centre Excursionista de Catalunya, entitat fundada el 1876. En els anys trenta del segle XX van començar a sorgir arreu agrupacions i clubs de cinema amateur. Aquest moviment va coincidir amb les primeres filmacions de socis del CEC que formaven part de la Secció Fotogràfica, els quals, al final del 1931, van aconseguir crear una subsecció dedicada al cinema. El 1932 van organitzar el primer Concurs de Cinema Amateur i el 22 d'abril d'aquell any aconseguien constituir la Secció de Cinema.

JOAN ROSELL

Joan Rosell Itarte és autor de filmacions documentals que són un testimoni històric d'alt valor documental. Rosell era el més veterà de tots els cineastes del Prat i els autors de la primera etapa el consideraven el seu mestre.

D'esquerra a dreta, Manel Villanova, Jordi Bringué i Fermí Marimón en un sopar de lliurament de premis del Centre Excursionista de Catalunya.

El 1950, la Secció va organitzar el Primer concurs de guions en col·laboració amb el Centre Excursionista de Catalunya. El jurat, presidit pel prestigiós Delmir de Caralt, va premiar Fermí Marimón per "LA COVA DEL CEC" en la categoria lliure i Agustí Martí per "PRAT DOCUMENTAL" en la categoria de documental local. Aquest darrer guió el va dirigir Jordi Bringué i va comptar amb la col·laboració dels membres de la Secció.

La pel·lícula es va estrenar el 31 de febrer de 1952 al cinema Monmari.

A partir d'aquest moment, els aficionats pratencs van començar a realitzar obres pròpies. El resultat van ser unes pel·lícules de gran qualitat. Els seus autors, els iniciadors i dinamitzadors del moviment amateur, van exercir un mestratge directe sobre les generacions següents.

Els actors i actrius del cinema amateur són, com a totes les pel·lícules, elements imprescindibles per aconseguir els resultats esperats. Sovint, i en especial a la primera etapa, no tenen cap experiència prèvia en el camp de la interpretació. És molt habitual que els realitzadors recorrin a gent del seu entorn més proper, com ara familiars, amics i companys d'afició. A falta d'algun altre, ells mateixos donen vida als seus personatges.

A dalt, Josep Minguillón a "OKAY, MERCURIO" (1956), de Fermí Marimón, un gran aficionat que preferia aquesta banda de la càmera o ajudar els amics darrere, en feines tècniques.

A sota, Ferran Casanovas, president de l'AAL Cervantes i un dels puntals del quadre escènic de l'entitat, en una seqüència de "LA COLILLA" (1960), de Jordi Bringué.

"PRAT DOCUMENTAL" es va rodar entre el 27 de setembre de 1950 i el 21 de gener de 1952 i recull, al llarg de 45 minuts, diferents escenes de la vida pratenca. Està filmada amb pel·lícula de 9,5 mm, en blanc i negre i sense so.

Se'n van conservar les notes originals i la relació de músiques amb què Jordi Bringué acompanyava la projecció. Això va permetre l'edició amb música i so de la pel·lícula per a la versió en vídeo VHS del 1994.

Una de les característiques comunes d'aquest grup és que molt esporàdicament empraren el súper 8 i el fet que utilitzessin formats més professionals va contribuir a la riquesa visual de les seves pel·lícules. Aquest grup d'autors treballà de manera col·lectiva —i en aquest cas signaven els seus treballs com a Secció— i individual. També s'ajudaven entre ells en les seves produccions.

Els autors pratencs van participar amb èxit en diferents concursos amateurs obtenint el reconeixement oficial a les seves obres.

"PRAT DOCUMENTAL", de Jordi Bringué, el primer títol oficial del cinema pratenc, va rebre una menció honorífica en el Concurs Nacional de Cinema Amateur de Barcelona, organitzat pel CEC, l'any 1952.

ÀNGEL GARCIA

Àngel García és un dels autors amateurs que, ben aviat, va fer el salt al camp professional. La seva obra se situa en el camp de l'animació, amb títols com "LAUDATE" (1948) i "MAX, EL GOS PERDUT" (1970).

MANUEL VILLANOVA

Manuel Villanova, partint de guions molt ben estructurats, realitza unes pel·lícules de ficció, a algunes de les quals no els falta un cert aire neorealista. Cal destacar "LA CARRACA" (1957), "UNA MAGNÍFICA LEVITA" (1957) i "LA RECETA" (1956).

Estudi d'un dels personatges de "PERAUSTRÍNIA 2004" (1990)

"SANTA NIT" (1958)

"UNO ENTRE TANTOS", de l'AAL Cervantes, va obtenir una menció honorífica en el XVII Concurs Nacional, l'any 1954, i a l'edició de l'any següent, "EUTERPE", també de la Cervantes, en va obtenir una altra.

A l'edició de 1956, la XIX, **Fermí Marimón** va aconseguir una medalla de plata —la màxima distinció— per "BALLET BURLÓN" i dues de coure per "CUENTO DE REYES" i "OKAY, MERCURIO".

Manuel Villanova, va obtenir una menció honorífica per "LA RECETA", l'any 1956, i una medalla de coure, CEC, l'any 1957, per "UNA MAGNÍFICA LEVITA".

Jordi Bringué, amb "LA COLILLA", va obtenir una medalla de plata en el concurs de la UNICA, el 1961, i el premi a la millor pel·lícula del programa Cine Amateur de TVE l'any 1967.

SEGONA ETAPA: LA MADURESA

Logo de la Secció de cinema amateur quan formava part del Patronat Municipal de Cultura i ja s'havia desvinculat de la Cervantes. El va dissenyar Pau Giralt, un dels autors més significatius d'aquesta etapa.

Roman Ferreres, a casa seva, editant una pel·lícula de súper 8. Al damunt de la taula es poden veure rotlles de pel·lícula, un projector i un visor, entre d'altres objectes. El súper 8 va assolir una gran popularitat perquè era fàcil d'usar i tenia un cost assequible.

Sessió de presentació de les pel·lícules guanyadores a la tercera edició del concurs local, l'any 1973 al saló teatre del Casal de Cultura (Torre Balcells). Preparant els aparells per a les projeccions, Pau Giralt i Josep Rocamora, d'esquena.

El jurat del II Concurs de Cinema Local, l'any 1972, deliberant en una de les sales de reunions de l'Ajuntament. A l'esquerra, Josep Minguillón; presidint la taula, Josep Rocamora i, dret al seu costat, Jesús Puigventós. A la dreta, des del final cap endavant Vicenç Ferrer, Ferran Casanovas, Mateu Serra i Manel Villanova.

La segona etapa coincideix amb la difusió popular del cinema domèstic. El cost assequible dels aparells i les facilitats d'ús del súper 8 fan que molta gent opti per les pel·lícules per plasmar els esdeveniments familiars.

L'amateurisme, que en els darrers anys semblava endormiscat, cobra un nou impuls. Primer des de la mateixa Cervantes i, després, a través de la Secció de Cinema, vinculada al Patronat de Cultura i Esports de l'Ajuntament.

El motor d'aquesta etapa va ser l'organització de concursos locals, que més tard s'ampliaren amb d'altres de comarcals i nacionals.

El primer concurs local va tenir lloc l'any 1971 i se'n van arribar a convocar dotze edicions fins a l'any 1986, que se celebrà el darrer, a les acaballes del moviment amateur.

Un dels concursos més curiosos era "EL ROLLO" que tenia com a característica que els autors havien de presentar una única cinta o "rotllo" del format súper 8, de 15 metres i de tema lliure. Aquest rotllo de pel·lícula s'havia de lliurar sense manipular ni revelar, és a dir, tal com sortia de la filmadora; per tant, no hi havia muntatge ni sonorització. El concurs obligava els cineastes a fer un esforç imaginatiu per tal que la història que volien explicar quedés ben reflectida des del primer moment i exigia tot un treball previ de guió i planificació. "EL ROTLLO" ("EL ROLLO" en les tres primeres edicions), tot i ser un concurs menor, tingué una continuïtat important, i se'n van celebrar sis convocatòries: 1975, 1976, 1977, 1981, 1983 i 1984.

En aquesta etapa, Fermí Marimón va continuar treballant i va incorporar noves temàtiques, actuals i de denúncia, a les seves realitzacions. Fotograma de la pel·lícula "LA APREHENSIÓN" (1974), amb Glòria Feu, Àngela Jové i Lluís Mijoler, a la imatge d'esquerra a dreta, i Armando Aguirre. La pel·lícula, filmada amb 16mm, té una forta càrrega psicològica i narra els problemes d'un home jove afectat per la mort del seu pare.

Fermí Marimón lliurant un premi a un divertit Pau Giralt, un dels autors més actius en el moviment amateur en aquesta etapa, sota la mirada de Ferran Casanovas.

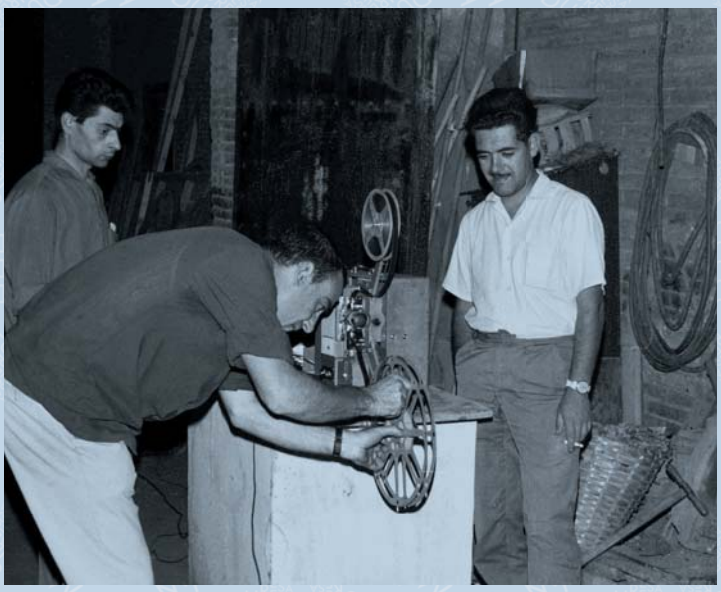

Jordi Bringué i Jaume Xirinachs, al seu darrere, preparen una projecció al pati de cal Pau Carreter, la casa de la família Giralt.

El concurs comarcal es convocà en tres ocasions (1976, 1982 i 1983) i el nacional també en tres (1977, 1979 i 1980). En aquest període es van celebrar altres concursos de temàtiques i condicions més concretes, com ara autors novells, pel·lícules d'humor, pel·lícules de súper 8,etc.

Els concursos, en general, tenien les divisions tradicionals en gèneres: documental, argument i fantasia, però cada cop s'hi afegien noves categories. Els organitzadors intentaven que ningú no es quedés sense premi, per tal de no frustrar cap vocació, tot i el perill d'acabar rebaixant la qualitat de les pel·lícules que concursaven.

En aquesta etapa, la Secció va editar un butlletí senzill (entre els anys 1977 i 1979) que servia de tribuna d'expressió dels autors, oferia un consultori tècnic, informació de premis, etc.

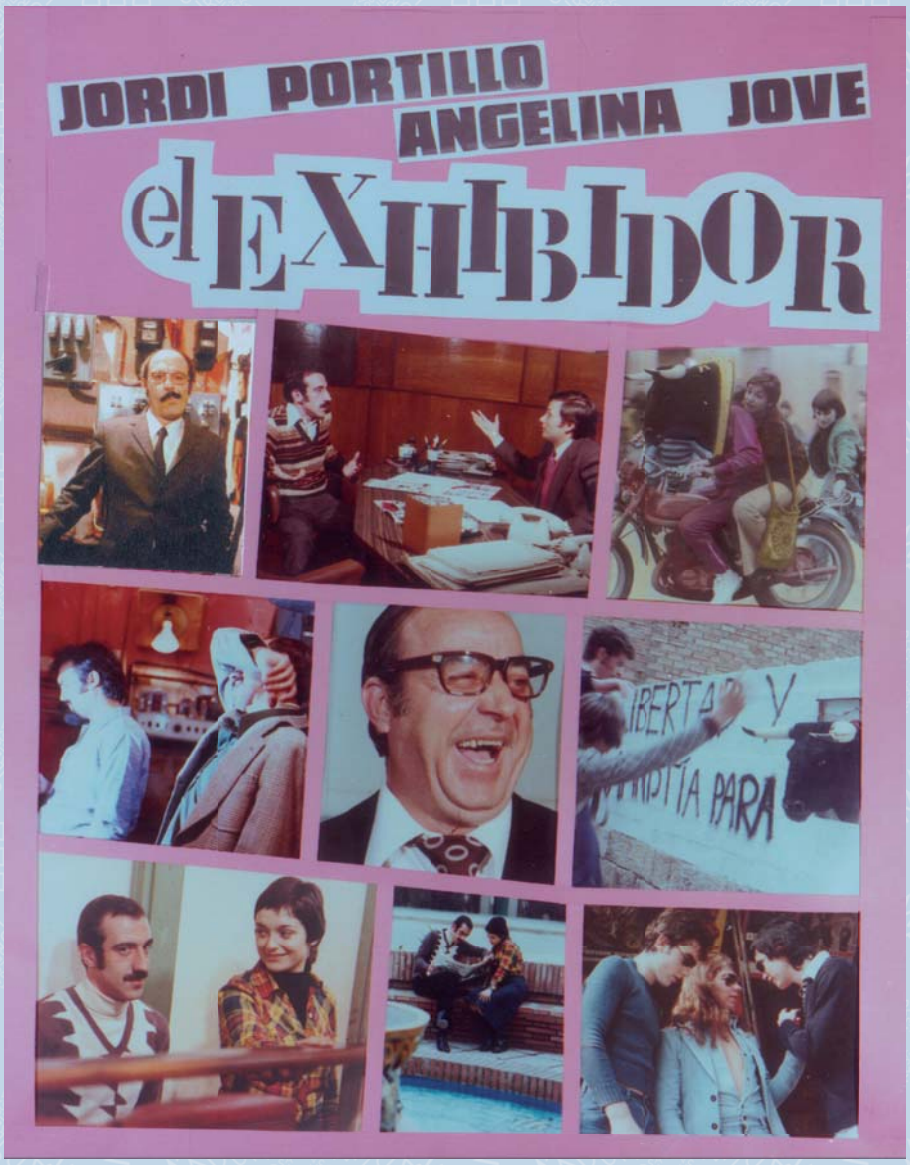

L'any 1978 s'estrenà "L'EXHIBIDOR", el primer llargmetratge local. La pel·lícula narra les peripècies d'un petit empresari de cinema del Prat. El film va ser escrit, dirigit i produït per Fermí Marimón que, un cop més, es va envoltar d'amics de la Secció. Així, Manuel Villanova era l'ajudant de direcció i els càmeres, Salvador Grau i José Luis Montes. Els principals personatges els interpreten Jordi Portillo i Àngela Jové, però "L'EXHIBIDOR" és una obra coral en la qual intervenen moltes persones del Prat. En el seu moment es va projectar al Cinema Tabaré —un cinema de curta vida—, al carrer de Mercaders, 32 i, encara ara, s'ha pogut veure a televisió (BTV la va emetre l'any 2010).

Àngela Jové i Jordi Portillo comenten, distesos, el diari mentre els observa tot l'equip tècnic que filma la seqüència. D'esquerra a dreta: José Luis Montes, Salvador Grau, Fermí Marimón, Josep Rocamora, Jaume Moreno i Manel Villanova.

La seqüència amb una moto és una de les més espectaculars de "L'EXHIBIDOR", de Fermí Marimón. Tot l'equip, inclòs un grup de mecànics, donen les últimes instruccions a Jordi Portillo que està a punt de posar-se el casc de motorista.

També organitzà sessions de cineclub, amb la presència de destacats cineastes amateurs, i cursos d'iniciació al cinema. Com a valoració d'aquesta etapa cal destacar el nombre important de pel·lícules i d'autors, alguns dels quals van obtenir èxits destacats en els concursos fora del Prat a què es presentaren.

Els anys centrals de la dècada dels anys setanta van ser els de més producció i els de major qualitat de les pel·lícules, mentre que en els darrers anys de la dècada, la crisi es va fer evident.

Els autors d'aquesta etapa, a més dels del primer grup que continuaven treballant, es poden agrupar atenent al gènere en què van destacar més, tot i que la majoria van conrear tots els camps.

"LOS ÁNGELES DE CHARLIE" (1979), inspirada en la popular sèrie de televisió d'aquells anys, és l'única pel·lícula oficial d'Armando Aguirre com a realitzador. Aguirre, amb una important carrera com a actor, primer com a aficionat en els grups del Prat i després com a professional, va ser un protagonista habitual en les pel·lícules que rodaven els seus amics. Jaume Monés era el protagonista adult d'aquesta pel·lícula protagonitzada per nens. Monés va ser un dels actors més destacats del teatre amateur pratenc i va formar part, entre d'altres grups, de L'Estaca, que dirigia Armando Aguirre.

José Luis Montes donant instruccions a un grup de nens protagonistes d'una de les seves pel·lícules, "PACO ES ASÍ...".

Patrici Bedós filmant amb una de les seves càmeres.

Rodatge d'una seqüència de "Y CUANDO EL ROSTRO VOLVIÓ...", de Josep Rocamora, el novembre de 1983. Els actors són Frederic Comas, assegut a terra, i Jesús García que porta el gos de Comas.

Grup de veterans que es reunien a l'estudi de Pau Giralt. D'esquerra a dreta: Josep Minguillón, Patrici Bedós, Eliseu Pina, Pau Giralt, Frederic Comas, Josep Rocamora i Albert de Azpiazu.

La relació més completa possible s'ha obtingut a partir de les llistes de participants locals en els diferents concursos.

Documental: Asunción Abardía, Albert de Azpiazu, Patrici Bedós, Jesús Borrego, Frederic Comas, Ricardo Esteller, Manuel Esteruelas, Roman Farreres, Pau Giralt, Salvador Grau, Pedro José Bermejo, Miquel Palau, Josep M. Parera, Eliseu Pina, Josep M. Tarrida, Pedro Velázquez, Jaume Xirinachs.

Argument: Jesús García, José Luis Montes, Josep Oliva, Jordi Portillo, Josep Rocamora, Francisco Vega.

Fantasia: Ramón Sánchez.

Cal esmentar també alguns autors procedents d'altres àmbits culturals i que van fer alguna incursió esporàdica en la realització: Armando Aguirre, Jaume Monés, Jordi Morera, Carlos Tomás, Fernando Vecino.